

**โครงการประเมินผลการจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย
ในประเทศไทย (2545-2548)**

**EVALUATION OF MANAGEMENT OF
RESEARCH POLICIES AND STRATEGIES
OF THAILAND (2002-2005)**

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์

Wathana Wongsekiarttirat

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

ชญานิษฐ์ อูสาโห

Chayapim Usaho

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Education, Chulalongkorn University

นางสุรียา วีรวงศ์

Suriya Veeravongs

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Social Research Institute, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสำเร็จจากการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศไทยในช่วงปี 2545-2548 ขององค์กรและหน่วยงานให้ทุนและจัดการงานวิจัยระดับชาติ และเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงการจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เน้นแนวโน้มการจัดการงานวิจัยในระดับสถาบันในประเทศไทยของหน่วยงานให้ทุนและจัดการงานวิจัยระดับชาติ โดยดำเนินงานประเมินผลระหว่างเดือน พฤษภาคม-ตุลาคม 2549

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศไทยยังไม่ได้กำหนดคกกลยุทธ์ที่แสดงกลุ่ม

เป้าหมายที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และลักษณะผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม รวมทั้งด้านวิชาการให้ชัดเจนและมีความเฉพาะเจาะจง ยุทธศาสตร์การวิจัยจึงควรครอบคลุมประเด็น เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลนโยบายและผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และการบูรณาการแผนงานที่มีโครงสร้างองค์การที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกลไกการจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศ ทั้งด้านการกำหนดทิศทาง การวิจัยในแต่ละสาขา การปรับนโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การแปลงแผนนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ การติดตามผล และการประเมินผล ตลอดจนการเชื่อมโยงผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้ครบวงจรของงานวิจัยของทุกหน่วยงานในแต่ละ สาขา ผลการศึกษาพบว่ายังคงมีบางหน่วยงานด้านการวิจัยที่ไม่ได้จัดทำแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานที่แสดงความเชื่อมโยงจากเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติมายังผลลัพธ์ ผลผลิตและกิจกรรมของหน่วยงาน และขาดตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่เชื่อมโยงขึ้นไปยังยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติและเชื่อมโยงลงมาที่ผลผลิต การวิจัยของหน่วยงาน อีกทั้งยังขาดโครงสร้างการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ขาดระบบการติดตามและประเมินผล รัฐบาลจึงควรกำหนดให้หน่วยงานด้านการวิจัยที่ยังไม่มีแผนกลยุทธ์ด้านการวิจัยจัดทำกลยุทธ์การวิจัยของหน่วยงานที่แสดง ตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่ชัดเจนและให้หน่วยงานประเมินผลระดับกระทรวงมีบทบาทอย่างแท้จริงในการประเมิน ผลลัพธ์ของหน่วยงานวิจัยที่อยู่ในสังกัดกระทรวง นอกจากนี้ หน่วยงานผู้ให้ทุนได้ให้ความสำคัญ ค่อนข้างน้อยต่อการพิจารณาอุปสรรคและข้อจำกัดในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยที่มีต่อกระบวนการให้ทุนวิจัย การติดตามผลโครงการวิจัย และการประเมินผลการให้ทุนวิจัย จึงควรจัดทำระบบรายงานข้อมูลย้อนกลับของแต่ละผลผลิต ที่เชื่อถือได้ และตรงตามกำหนดเวลา รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูล และสารสนเทศกับหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ข้อมูลจากระบบรายงานข้อมูลย้อนกลับของแต่ละ ผลผลิต เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานในระหว่างปี และปรับแผนการปฏิบัติการในปีถัดไป

ABSTRACT

This project has its main objectives to evaluate the management of research policies and strategies of Thailand between 2002-2005 with focusing on the organizations responsible for providing research fund and managing research at the national level, and to assess the change in management of research policies and strategies of Thailand in the future. The information was obtained between May and October 2006.

The results from the study revealed that the National Research Council of Thailand (NRCT) and the agencies responsible for research policy and strategy have not formulated clear and specific strategies in the utilizing of research outputs for economic, social and academic benefit. It is recommended from the study that these organizations formulate its goals with objectively verifiable indicators to be used for policy and project evaluation, its program integration among

related agencies and management mechanisms concerning research direction, policy modification, policy deployment, monitoring and evaluation, as well as the utilization of research outputs for effective outcomes.

It was also found from the study that some agencies have not formulated their strategic plans and identified outcome indicators responding to the national goals and cascading down to research outputs, as well as poor cooperation among research agencies and monitoring and evaluation system. It is recommended that the government support the all research agencies to have their own strategic research plans with clear outcome indicators and promote the evaluation unit of each ministry to play effective role in evaluating outcome of the research agencies under supervision of each ministry.

In addition, the organizations responsible for providing research fund and managing research has paid inadequate attention to investigate problems and limitations concerning funding procedure, and project monitoring and evaluation. Thus, these organizations should support each research project to develop its reliable and updated database system and to form a network among related research agencies for improving its activity implementation and modifying its action plan in the following years.

คำนำ

การจัดทำนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติเป็นภารกิจตามพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2507) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 315 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 มาตรา 11 ที่กำหนดให้ “สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเสนอแนะนโยบายและโครงการ ส่งเสริมการวิจัยซึ่งสมควรเสนอคณะรัฐมนตรีต่อสภาวิจัยแห่งชาติ” และคณะรัฐมนตรีในคราวประชุม เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2521 ได้มีมติให้ “การวางนโยบายและแผนการวิจัยส่วนรวมเพื่อให้สอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหน้าที่ร่วมกันของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติจัดทำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนด งบประมาณประมาณประจำปี”

ด้วยภารกิจหน้าที่และมติของคณะรัฐมนตรีดังกล่าว สำนักงานฯ ได้จัดทำนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางประกอบการวิจัยมาแล้วรวม 5 ฉบับ โดยแต่ละฉบับแบ่งเป็นช่วงเวลา 5 ปี เริ่มตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมาโดยให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา ประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ สำหรับนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540 - 2544) สิ้นสุดในปีงบประมาณ 2544 สำนักงานฯ จึงได้จัดทำนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545 - 2549) ขึ้น โดยพิจารณาถึงความ

สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยได้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรการวิจัยซึ่งทำให้นโยบายการวิจัย ฯ ฉบับนี้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงโดยให้ความสำคัญกับการวิจัยในสิ่งที่ประเทศไทยมีศักยภาพและเป็นไปตามความจำเป็นของประเทศ และได้รับอนุมัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2544 เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้มีสารสนเทศที่เพียงพอต่อการจัดทำร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศ ในอีก 5 ปีข้างหน้า จึงมีความจำเป็นต้องประเมินผลสำเร็จจากการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศโดยประมวลและวิเคราะห์ผลการศึกษาและผลงานวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ ที่รองรับงบประมาณแผ่นดินปกติและงบประมาณตามแผนงานวิจัยแบบบูรณาการ รวมทั้งประเมินการเปลี่ยนแปลงการจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติที่เน้นแนวโน้มการจัดการงานวิจัยในระดับสถาบันในประเทศไทยเพื่อเป็นสารสนเทศประกอบการวิเคราะห์ทางเลือกและกรอบนโยบายยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศไทยที่เหมาะสม

ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสำเร็จจากการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศโดยประมวล และวิเคราะห์ผลการศึกษาและผลงานวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ ที่รองรับงบประมาณแผ่นดินปกติและงบประมาณตามแผนงานวิจัยแบบบูรณาการ ในช่วงปี 2545-2548 ผ่านองค์กรและหน่วยงานให้ทุนและจัดการงานวิจัยระดับชาติ ประกอบด้วย วช. กองสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงการจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เน้นแนวโน้มการจัดการงานวิจัยในระดับสถาบันในประเทศไทยขององค์กรและหน่วยงานให้ทุนและจัดการงานวิจัยระดับชาติ โดยดำเนินงานประเมินผลระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม-31 ตุลาคม 2549

ขอบเขตของการดำเนินงานประกอบด้วย

1. ทบทวนและวิเคราะห์เอกสารผลการประเมินขององค์กรที่ให้ทุนวิจัยจากงบประมาณแผ่นดินปกติและงบประมาณตามแผนงานวิจัยแบบบูรณาการ และศึกษาผลจากการนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ/นโยบายวิจัยระดับชาติ โดยศึกษาองค์กรและหน่วยงานให้ทุนและจัดการงานวิจัยระดับชาติ (วช. สกว. สวทช. สวรส.) รวมทั้งมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา แต่ไม่รวมองค์กรเอกชนที่เป็นมูลนิธิต่างประเทศ โดยศึกษาและวิเคราะห์ประเมินความสำเร็จในระดับผลลัพธ์ จากการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศ และไม่รวมถึงการติดตามผลการรับทุน และประเมินผลโครงการที่ได้รับทุนวิจัยระดับผลผลิต ซึ่งเป็นภารกิจประจำของหน่วยงานผู้ให้ทุนวิจัยอยู่แล้ว

2. ศึกษา นโยบายของรัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญ ปี 2540 ที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายของรัฐไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะผลสำเร็จของนโยบายและศึกษาการจัดการระบบบูรณาการวิจัย

ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา โดยศึกษาองค์กรและหน่วยงานให้ทุนและจัดการงานวิจัยระดับชาติ (วช. สกว. สวทช. สวรส.)

3. ศึกษาทัศนคติในเรื่องการกำหนดนโยบายและการสนับสนุนการวิจัยของนักการเมืองภาคส่วนต่าง ๆ คือ ภาครัฐ/สมาชิกรัฐสภา นักวิชาการที่ทำงานให้ภาคการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นทุกระดับ (อบจ. อบต. และเทศบาล) รวม 3 กลุ่ม เพื่อให้กระบวนการทางการเมืองเข้าใจและสนับสนุนงานวิจัย

4. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันกับนักวิชาการและผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบายในภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อวิพากษ์ผลการศึกษาเพื่อนำมาแก้ไขจัดทำเป็นร่างรายงานสมบูรณ์และโดยใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาเป็นพื้นฐานในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและจัดทำข้อเสนอในการกำหนดโครงสร้างทางนโยบายวิจัย

สรุปผลการศึกษา

1. การประเมินผลการจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศ (พ.ศ. 2545-2548) ของหน่วยงานและโครงการผู้รับทุนวิจัยและหน่วยงานผู้ให้ทุนวิจัย

การนำองค์การ

การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ใน ช่วงปี 2545-2548 มีลักษณะกว้างเกินไป ดังนั้นข้อความพันธกิจและเป้าประสงค์หลักในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยที่เขียนขึ้นมา จึงสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545-2549) แต่ขาดความเฉพาะเจาะจง

กลยุทธ์และมาตรการในแผนนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 6 ซึ่งเป็นแผนวิจัยของชาติไม่ชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอ โดยเฉพาะ วิทยวิจัยยังไม่ชัดเจนและภาพการถ่ายทอดการวิจัย ไม่มีระบบที่ชัดเจนนอกจากนี้ โครงสร้างองค์การของหน่วยงานวิจัยของภาครัฐไม่เอื้อต่อการจัดการให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกัน ทั้งหน่วยงานที่เป็นแหล่งทุนและหน่วยงานขอรับทุนที่ทำงานวิจัยในสาขาเดียวกัน จึงควรแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดองค์การ อีกทั้งยังขาดการกำหนดผลลัพธ์ร่วมกันและการบูรณาการ โครงการวิจัยที่มีอยู่แล้วโดยแหล่งทุนส่วนใหญ่เป็น โครงการวิจัยที่หน่วยงานวิจัยของภาครัฐได้รับงบประมาณโดยตรงจากงบประมาณแผ่นดิน ดังนั้น วช. ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำวิจัยในสาขาเดียวกัน

ส่วนราชการและหน่วยงานที่เป็นสถาบันการศึกษาจำนวนหนึ่งมีลักษณะงานวิจัยที่คล้ายคลึงกัน โดยที่ส่วนราชการส่วนใหญ่มีผลลัพธ์ของงานวิจัยที่เน้นการใช้ประโยชน์ในกระบวนการปฏิบัติงานตามภารกิจบริการสาธารณะ ในขณะที่สถาบันศึกษามีผลลัพธ์ของงานวิจัยที่เน้นการสร้างองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่ในระดับนานาชาติ

1.1 การวางแผนกลยุทธ์

หน่วยงานที่ได้จัดทำแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานนอกเหนือไปจากการจัดทำแผนปฏิบัติการระยะยาวของหน่วยงานมีประมาณ 2 ใน 3 ของหน่วยงานผู้ให้ทุนและประมาณกึ่งหนึ่งของหน่วยงานขอรับทุน

ขีดความสามารถในการตอบสนองผลลัพธ์จากงานวิจัยยังไม่เพียงพอควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่าง ๆ เช่น จัดให้มีโครงการที่จัดการการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ จัดการประชุมผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จัดนิทรรศการแสดงผลการใช้ประโยชน์ กำหนดกลไกเพื่อการใช้ประโยชน์ นำระบบระดับชั้น ของ สกว. มาประยุกต์ใช้เพราะว่านักวิจัยจะทำเองทำได้ยาก หาวิธีให้เอกชนเข้ามาแสดงความต้องการให้มากขึ้น มีมาตรการให้ชัดเจนในการเชื่อมผลงานวิจัยกับการปฏิบัติบางหน่วยงานมีนักวิจัยในจำนวนจำกัดจึงขาดความต่อเนื่องควรหาทางออกให้บุคลากรจากหน่วยงานวิชาการอื่น ๆ เข้ามาช่วยงานวิจัยของหน่วยงานที่ตรงตามความต้องการ โดยปรึกษาหารือร่วมกันองค์กรควรจัดคณะทำงานเพื่อประเมินผลงานและพิจารณาความคุ้มค่าของงานวิจัยและให้ข้อเสนอแนะการต่อยอดหน่วยงานวิจัยของภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อการค้นหาปัญหาวิจัยเพราะว่าการสำรวจความต้องการจากประชาชนอาจจะไม่ทำให้ครอบคลุมจริง และควรต้องให้ความสำคัญต่อการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน หน่วยงานวิจัยของภาครัฐควรกำหนดผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยให้ชัดเจน และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมทำวิจัยในโครงการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันโดยตรง และควรประสานกันภายใต้ขอบเขตบทบาทของแต่ละหน่วยงานที่ชัดเจนเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง รวมทั้งงบประมาณบูรณาการที่ได้รับจริงไม่สามารถทำให้ครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นอกเหนือไปจากเจ้าภาพและเจ้าภาพร่วมผลประโยชน์ที่ได้รับไม่ควรคิดในเชิงพาณิชย์ด้านเดียว การบูรณาการงานต้องบูรณาการเงินด้วยรวมทั้งผู้นำหลักของหน่วยงาน ตลอดจนให้รากหญ้าและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง และให้คำนึงถึงกฎเกณฑ์ที่ต่างประเทศกำหนดด้วยทั้งในปัจจุบันเชิงเอื้อและปัจจุบันเชิงอุปสรรคหรือข้อจำกัด

แม้ว่าหน่วยงานจะมีการประเมินตนเองในระดับผลผลิตแต่ยังขาดการประเมินผลจากผู้ประเมินอิสระหรือ External Review จากหน่วยงานภายนอก จึงควรมีหน่วยงานกลางระดับนโยบายของรัฐที่ทำหน้าที่ประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม คุณธรรมและยุติธรรม เช่น วช. และให้คำตอบได้ว่าโครงการใดควรทำต่อหรือควรหยุด และทำให้นักวิจัยมีความตื่นตัว โดยปกติหน่วยงานผู้ให้ทุนจะประเมินผลในระดับผลผลิตของโครงการอยู่แล้ว แต่ วช. ควรมีบทบาทในการประเมินผลลัพธ์ในฐานะหน่วยงานกลาง โดยต้องกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมและตรงประเด็น มีเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐาน

หน่วยงานส่วนใหญ่ได้กำหนดให้มีกระบวนการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์กระทรวง และ/หรือ ข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาทบทวนกลยุทธ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยเพื่อปรับแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาแต่บางหน่วยงานขอรับทุนยึดถือภารกิจที่กำหนดโดยกฎหมายการจัดตั้งหน่วยงานที่มีอยู่เดิมจึงไม่มีกระบวนการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์กระทรวง และ/หรือ ข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

1.2 การตอบสนองสังคม

ทุกหน่วยงานผู้ให้ทุนและทุกหน่วยงานขอรับทุนได้กำหนดความต้องการของประชาชนปัญหาของประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม หรือเรื่องที่นักวิชาการของหน่วยงานต่าง ๆ สนใจ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของหน่วยงานในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ โดยมีหลักการและเหตุผลในการวิจัยที่กำหนดไว้ในแต่ละเรื่อง แต่มีบางหน่วยงานขอรับทุนที่ยึดถือภารกิจที่กำหนดโดยกฎหมายการจัดตั้งหน่วยงานที่มีอยู่เดิมเป็นหลัก

ทุกหน่วยงานผู้ให้ทุนและเกือบทุกหน่วยงานขอรับทุน ได้กำหนดผลผลิตที่เป็นส่วนสำคัญที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ปัญหาของประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม หรือเรื่องที่นักวิชาการของหน่วยงานต่าง ๆ สนใจ และเป้าหมายที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนดไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัย

1.3 ข้อมูลและสารสนเทศ

หน่วยงานส่วนใหญ่มีการใช้ข้อมูลจากระบบรายงานข้อมูลย้อนกลับของแต่ละผลผลิตมาพิจารณาและอภิปรายเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานในระหว่างปี และการจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณในปีถัดไป อย่างไรก็ตาม บางหน่วยงานยังไม่มีการจัดทำระบบรายงานข้อมูลย้อนกลับของแต่ละผลผลิต ที่เชื่อถือได้ และตรงตามกำหนดเวลา รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลและสารสนเทศกับหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

1.4 บริหารและพัฒนาบุคคล

หน่วยงานส่วนใหญ่ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากร โดยวิธีฝึกอบรมเป็นส่วนใหญ่ และมีบางหน่วยงานที่ใช้วิธีจัดทัศนศึกษาและดูงาน อย่างไรก็ตาม บางหน่วยงานยังไม่มีมีการประเมินบุคคลทั้งภาระงานรายบุคคล (Workload) และสมรรถนะ (Competencies) รายบุคคล ที่เื้อต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร แทนการใช้แบบประเมินบุคคลที่ใช้อยู่เดิมที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) กำหนดขึ้นซึ่งเน้นคุณยพินิจของผู้บังคับบัญชาเป็นหลัก

1.5 กระบวนการบริหารจัดการ

ทุกโครงการวิจัยหน่วยงานมีแผนปฏิบัติการประจำปีที่ระบุแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนและระยะเวลา ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดของแต่ละผลผลิตที่ชัดเจน แต่บางหน่วยงานไม่สามารถกำหนดกิจกรรมหลักที่มีความเชื่อมโยงกับทรัพยากรที่ต้องการเพื่อสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายผลผลิตประจำปีได้เนื่องจากถูกตัดลดงบประมาณให้มีต้นทุนต่ำกว่าที่กำหนดมากเกินไป

หน่วยงานส่วนใหญ่กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกตัวแทนของหน่วยงานเพื่อขอรับเงินอุดหนุนการวิจัย โดยกำหนดคุณสมบัติสำคัญในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะมีเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดจรรยาบรรณการวิจัยและขั้นตอนการส่งรายงานการวิจัยมาก่อน และเกณฑ์ที่เกี่ยวกับคุณวุฒิและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของผู้ขอรับทุน

โครงการวิจัยบางโครงการไม่ได้กำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัดผลผลิตเพื่อแสดงความก้าวหน้าที่เพิ่มขึ้นของผลผลิตแต่ละปีเปรียบเทียบกับผลผลิตสะสมในปีสุดท้าย เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ไม่มีแผนกลยุทธ์ด้านการวิจัย หรือไม่มีแผนปฏิบัติการระยะยาวของหน่วยงาน หรือโครงการวิจัยที่จัดทำเป็นเพียงโครงการวิจัยระยะสั้นเป็นรายปี อย่างไรก็ตาม ทุกโครงการวิจัยกำหนดตัวชี้วัด เมื่อต้นปีงบประมาณที่แสดงตัวชี้วัดความก้าวหน้า ตามระยะเวลาที่กำหนดทุกกิจกรรมหลัก

โครงการวิจัยส่วนใหญ่มีการพิจารณาผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายผลผลิตประจำปี แต่บางโครงการวิจัยเป็นโครงการระยะสั้นตามแผนปฏิบัติการประจำปี

โครงการวิจัยส่วนใหญ่มีรายงานผลการตรวจสอบทางการเงินโดยหน่วยตรวจสอบภายในที่ไม่ปรากฏว่ามีข้อบกพร่องเกี่ยวกับความผิดพลาดทางการเงิน แต่บางโครงการวิจัยรายงานว่าไม่มีการตรวจสอบโดยหน่วยตรวจสอบภายใน

1.6 ผลผลิตและผลลัพธ์

ทุกหน่วยงานมีรายงานการติดตามผลโครงการวิจัย และการประเมินผลในรูปแบบ Process Evaluation ตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อรายงานความก้าวหน้าของผลผลิต แต่ขาดรายงานประเมินผลโครงการวิจัยในรูปแบบ Effectiveness Evaluation ตามระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากความเหมาะสมในการวัดความสำเร็จของโครงการวิจัยในระดับผลลัพธ์ที่ต้องทอดระยะเวลาไประยะหนึ่งหลังสิ้นสุดการดำเนินงานของโครงการ

บางหน่วยงานมีผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยแสดงประสิทธิภาพที่สูงขึ้นในมิติต่าง ๆ ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากนักวิชาการของส่วนราชการผู้ขอรับทุนไม่มีเวลาเนื่องจากต้องทำงานส่งเสริมควบคู่กันไปกับการทำวิจัย และมีกรณีที่ข้าราชการของราชการภูมิภาคต้องทำงานสนับสนุนผู้ว่าราชการจังหวัด (CEO)

บางโครงการวิจัยไม่ได้วางแผนให้มีการประเมินผลโดยผู้ประเมินอิสระจากภายนอก แต่ประมาณกึ่งหนึ่งของโครงการวิจัยเคยมีผู้ประเมินผลจากภายนอกเข้ามาทำการประเมินผล เนื่องจากมีงบประมาณสมทบจากแหล่งทุนอื่น โดยเฉพาะจากต่างประเทศ

2. สรุปผลการสำรวจทัศนคติในเรื่องการกำหนดนโยบายและการสนับสนุนการวิจัยของนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ

2.1 สรุปความคิดเห็นต่อระดับความสำคัญและความสำเร็จของกลยุทธ์การวิจัย และผลงานวิจัย

ความคิดเห็นต่อระดับความสำคัญและความสำเร็จของกลยุทธ์การวิจัยในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา สามารถสรุปได้ว่า กลยุทธ์การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ มีความสำคัญมากที่สุด และกลยุทธ์การวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความสำเร็จมากที่สุด และกลยุทธ์การวิจัยที่รัฐบาลยังไม่ได้ให้ความสนใจมากที่สุดเท่าที่ควร ได้แก่ กลยุทธ์การวิจัยเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา และกลยุทธ์เกี่ยวกับการส่งเสริมภาคเอกชนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อ

ลดมลภาวะ โดยที่กลยุทธ์การวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นกลยุทธ์ที่รัฐบาลให้ความสำคัญมากที่สุด ความคิดเห็นต่อระดับความสำคัญและความสำเร็จของผลงานวิจัยในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา สามารถสรุปได้ว่า ผลงานวิจัยด้านพลังงานทดแทนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญมากที่สุด และผลงานวิจัยด้านการแปรรูปยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่า มีความสำเร็จมากที่สุด ทั้งนี้รัฐบาลยังไม่ได้ให้ความสนใจมากเท่าที่ควรเกี่ยวกับผลงานวิจัยด้านพลังงานทดแทนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีสะอาด รวมทั้งผลงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไทย โดยผลงานวิจัยที่รัฐบาลให้ความสำคัญมากที่สุด คือผลงานวิจัยด้านการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าไม้ดอกไม้ประดับ

2.2 สรุปบทบาทการสนับสนุนการวิจัยตามศักยภาพของสถานภาพของหน่วยงาน

ความคิดเห็นในเรื่องบทบาทการสนับสนุนการวิจัยตามศักยภาพของสถานภาพของหน่วยงาน สรุปได้ว่า หน่วยงานให้ทุนวิจัยระดับชาตินั้นควรมีบทบาทการสนับสนุนการวิจัยในด้านการกำหนดนโยบายการวิจัย การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย การสนับสนุนงบประมาณในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย การเป็นแกนนำในการประสานเครือข่ายความร่วมมือการวิจัยระดับประเทศและระหว่างประเทศ ส่วนมหาวิทยาลัย ควรจะมีบทบาทการสนับสนุนการวิจัยในด้านการเสนอหัวข้อหรือประเด็นวิจัย การสนับสนุนบุคลากรในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่การวางแผนการวิจัย การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัย ตลอดจนการประเมินผลความสำเร็จของโครงการวิจัย สำหรับหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคนั้นควรมีบทบาทในการเป็นแกนนำในการประสานเครือข่ายความร่วมมือการวิจัยระดับภูมิภาค และหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ได้แก่ อบจ. เทศบาล ทกม. เมืองพัทยา ควรมีบทบาทในการเป็นแกนนำในการประสานเครือข่ายความร่วมมือการวิจัยระดับท้องถิ่น

2.3 สรุปความคิดเห็นที่ความแตกต่างกันของนักวิชาการกับนักการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีต่อระดับความสำคัญและความสำเร็จของกลยุทธ์การวิจัย และผลงานวิจัย

ความคิดเห็นที่ความแตกต่างกันของนักวิชาการกับนักการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่มีต่อระดับความสำคัญและความสำเร็จของกลยุทธ์การวิจัยในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา สามารถสรุปได้ว่า นักวิชาการมีความคิดเห็นที่ กลยุทธ์การวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ และกลยุทธ์การวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน การจดทะเบียนเพื่อคุ้มครองพันธุกรรมพืชของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาและการนำไปใช้ได้จริงในเชิงพาณิชย์ มีระดับความสำคัญสูงกว่าความคิดเห็นของนักการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ส่วนนักการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นที่กลยุทธ์การวิจัยที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งการวิจัยกลไกการบริหารจัดการด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด และกลยุทธ์ส่งเสริมภาคเอกชนวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับความสำเร็จมากกว่าความคิดเห็นของนักวิชาการ

ความคิดเห็นที่ความแตกต่างกันของนักวิชาการกับนักการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีต่อระดับความสำคัญและความสำเร็จของผลงานวิจัยในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา สามารถสรุปได้ว่า นักวิชาการมีความคิดเห็นว่าผลงานวิจัยทางการเกษตรและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวกับ กุ้ง ปลาสวยงามและพรรณไม้น้ำ ไม้ดอกไม้ประดับ และอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออก ผลงานวิจัยเกี่ยวกับพลังงานทดแทนและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับชุด วินิจฉัยโรคมีระดับความสำคัญสูงกว่าความคิดเห็นของนักการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ในขณะที่ นักการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่าผลงานวิจัยทางด้านสังคม ที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ และภัยอันตราย ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ สำนักไทยและวินัยในวิถีชีวิตไทย และผลงานวิจัยที่ เกี่ยวกับวิกฤตยาเสพติด มีระดับความสำคัญสูงกว่าความคิดเห็นของนักวิชาการ ส่วนนักการเมืองและ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่า ผลงานวิจัยด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับระบบ เกษตร โค สุกร และสัตว์ปีก เทคโนโลยีสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิต และนโยบายการพัฒนา อุตสาหกรรมไทย รวมทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับอุตสาหกรรมยา ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ และการ วิจัยโรคไม่ติดต่อ และผลงานวิจัยด้านสังคมที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุและภัยอันตราย สมรรถนะของมนุษย์ การกระจายอำนาจระบบบริการสุขภาพ การวิจัยเกี่ยวกับสำนักไทยและวิถีชีวิตไทย รวมทั้งการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ต่อสังคมไทย การบริหารจัดการด้านวิกฤตยาเสพติด การวิจัยอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยว และการวิจัยเกี่ยวกับแรงงาน มีระดับความสำเร็จสูงกว่า ความคิดเห็นของนักวิชาการ

3. สรุปความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงานของมหาวิทยาลัยต่อการกำหนด นโยบายการวิจัยระดับชาติในช่วง 5 ปีข้างหน้า (2550-2554)

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้บริหารหน่วยงานของมหาวิทยาลัย ที่มีต่อการกำหนดนโยบาย การวิจัยในระดับชาติ จำนวน 12 ท่าน จาก 7 มหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบไปด้วย อธิการบดี และ ผู้อำนวยการสำนักวิจัย สรุปว่า ประเด็นการวิจัยที่หน่วยงานต่าง ๆ สามารถตอบสนองการวิจัยของชาติ ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของหน่วยงาน สำหรับความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่จะนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อเนื่อง และการนำผลวิจัยของหน่วยงานอื่นมาใช้ ประโยชน์ต่อเนื่องนั้น ส่วนใหญ่เน้นความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น ๆ แบบไม่เป็นทางการ โดย ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคและข้อจำกัดที่สำคัญ คือ งบประมาณและนโยบายทางการเมือง กล่าวคือ หน่วยงานให้ทุนส่วนมากเน้นการวิจัยทางวิทยาศาสตร์มากกว่าด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งบางหน่วยงานมีความพร้อมและบุคลากรมีศักยภาพสูง แต่กลับได้รับงบประมาณจากภาครัฐน้อยกว่าแหล่งทุนภายนอก รวมทั้งกรณีการรับทำวิจัยด้วยงบประมาณภายนอก ทำให้ไม่สามารถนำผลงานวิจัยนั้นมาเผยแพร่ได้ เนื่องจากเป็นลิขสิทธิ์ของผู้ว่าจ้าง ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการวิจัย โจทย์และปัญหาของการวิจัยถูกกำหนดโดยเงินงบประมาณทำให้ทิศทางการวิจัยไม่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการขาด การบูรณาการระหว่างหน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกัน ทำให้มีความซ้ำซ้อนเกิดขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลง

นโยบายของรัฐบาลซึ่งมีผลให้เงินทุนสนับสนุนการวิจัยที่ได้รับจากสำนักงานงบประมาณมีความไม่แน่นอน
หน่วยงานส่วนใหญ่มีแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน แต่สมาชิกในหน่วยงานยังไม่ทราบถึงกลยุทธ์การวิจัย
ของหน่วยงาน และหน่วยงานส่วนใหญ่มีการกำหนดแผนการประเมินผลการวิจัยในระดับผลผลิต
ด้วยการประเมินตนเอง ส่วนการประเมินในระดับผลลัพธ์ โดยการประเมินผลจากผู้ประเมินอิสระจาก
ภายนอก นั้นยังไม่ชัดเจน

การกำหนดความต้องการของประชาชน ปัญหาของประเทศในด้านต่าง ๆ หรือเรื่องที่น่าสนใจ
ของหน่วยงานต่าง ๆ สนใจ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจงานวิจัย หน่วยงานส่วนใหญ่พิจารณาจากปัญหาสังคม
และการเรียกร้องจากสังคม โดยมีช่องทางในการสื่อสารผ่านการประชุมหรือการสัมมนา และมีการ
ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ร่วมด้วย ซึ่งบางหน่วยงานมีกระบวนการที่ชัดเจนและสามารถตอบสนองปัญหา
สังคมได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ทุกหน่วยงานมีความพยายามที่จะเข้าถึงสังคมและชุมชนอย่างจริงจัง

หน่วยงานส่วนใหญ่มีการจัดระบบรายงานข้อมูลย้อนกลับของแต่ละผลผลิตลงในแบบฟอร์ม
มาตรฐานของหน่วยงาน หรือแบบบันทึกในระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่หน่วยงานจัดทำขึ้นเอง แต่ทุกหน่วยงาน
ยังไม่มีการใช้ข้อมูลจากระบบรายงานข้อมูลย้อนกลับของแต่ละผลผลิตมาพิจารณาและอภิปราย เพื่อ
การปรับปรุงการดำเนินงานในระหว่างปีและการจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ
ในปีถัดไป

ด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่เป็นงบเพื่อสนับสนุนงานวิจัยเช่น
สนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนในกรณีที่ต้องเดินทางไปต่างประเทศ หรือค่าตอบแทนในกรณีที่งานวิจัยมี
การตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ และหน่วยงานส่วนใหญ่มีการประเมินบุคคลภาระงานรายบุคคล
(Workload) จากภาระงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของผลผลิตของหน่วยงาน ส่วนการประเมินจาก
สมรรถนะ (Competencies) รายบุคคลที่สัมพันธ์กับการปรับปรุงตนเองนั้นหน่วยงานส่วนใหญ่ยัง
ไม่มีความชัดเจน

สำหรับการกำหนดให้โครงการวิจัยมีผลผลิตครบ 4 มิติ หรือมีกิจกรรมนำส่งผลผลิตที่ชัดเจน
เกือบทุกหน่วยงานยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และทุกหน่วยงานยังไม่ได้มีการนำมาใช้เพื่อปรับแผน
ประจำปี อย่างไรก็ตาม ในบางหน่วยงานมีประสิทธิภาพเชิงเวลา และค่าใช้จ่าย ซึ่งถูกคลุมด้วยกรอบ
ของสัญญาและงบประมาณที่จัดสรร นอกจากนี้ การประเมินประสิทธิภาพด้านระยะเวลาอาจทำได้ยาก
เนื่องจากขึ้นกับระยะเวลาในการได้รับทุนจากแหล่งทุนด้วยซึ่งหน่วยงานส่วนใหญ่มีการตรวจสอบภายใน
ที่เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินโดยมีการตรวจสอบทุกปี และมีการใช้เกณฑ์ Blacklist ในด้านการกระทำ
ความผิดจรรยาการวิจัยและขั้นตอนการส่งรายงานการวิจัย

หน่วยงานส่วนใหญ่มีรายงานผลจากการประเมินผลในรูปแบบ Process Evaluation ที่
แสดงประสิทธิภาพที่ไม่สูงขึ้น และมีเพียงบางหน่วยงานที่มีรายงานผลจากการประเมินผลในรูปแบบ
Process Evaluation ที่แสดงประสิทธิภาพที่สูงขึ้น โดยที่หน่วยงานส่วนใหญ่มีเพียงการประเมิน
ผลผลิตว่าเป็นไปตามกระบวนการวิจัยหรือไม่ และทุกหน่วยงานไม่มีรายงานประเมินผลโครงการ

วิจัยในรูปแบบ Effectiveness Evaluation ที่แสดงประสิทธิผลที่สูงขึ้น มีเพียงบางหน่วยงานที่มีรายงานประเมินผลโครงการวิจัยในรูปแบบ Effectiveness Evaluation ที่แสดงประสิทธิผลที่ไม่สูงขึ้น

ทั้งนี้ จุดเด่นหรือจุดแข็งของหน่วยงาน มี 2 ลักษณะ คือ การเป็นศูนย์วิจัยเฉพาะทาง และการเป็นหน่วยประสานงานกลาง โดยการเป็นศูนย์วิจัยเฉพาะทางที่มีศักยภาพทั้งทางด้านบุคลากร และเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เป็นหน่วยงานที่เกิดขึ้นมานานและมีทิศทางวิจัยที่ชัดเจน หรือบางหน่วยงานมีบุคลากรที่มีความตั้งใจและทุ่มเทเต็มที่ในการทำงาน เพราะเป็นการคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถ และสมัครใจเข้าร่วมงาน หรืออาจมีการจัดตั้งกลุ่มวิจัย ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มนักวิจัยที่มีความสนใจในประเด็นเดียวกันทำให้มีความเชี่ยวชาญสูง หรือการที่เป็นหน่วยประสานงานกลางในการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีศักยภาพในการบริหารจัดการ เช่น บางหน่วยงานมีหน้าที่ประสานงาน พัฒนาบุคลากร และส่งเสริมการวิจัย บางหน่วยงานเป็นฝ่ายสนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้สามารถควบคุมคุณภาพงานวิจัยของอาจารย์ได้อย่างเต็มที่

สรุปและข้อเสนอแนะ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศ ยังไม่ได้กำหนดกลยุทธ์ที่แสดงกลุ่มเป้าหมายที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และลักษณะผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม รวมทั้งด้านวิชาการให้ชัดเจนและมีความเฉพาะเจาะจง ยุทธศาสตร์การวิจัยจึงควรครอบคลุมประเด็นเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลนโยบายที่เป็นรูปธรรมชัดเจน การกำหนดผลลัพธ์ของกลยุทธ์ และตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และการบูรณาการแผนงานที่มีโครงสร้างองค์การที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกลไกการจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศทั้งด้านการกำหนดทิศทาง การวิจัยในแต่ละสาขา การปรับนโยบายตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การแปลงแผนนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ การติดตามผล (Monitoring) และการประเมินผล (Evaluation) ตลอดจนการเชื่อมโยงผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้ครบวงจรจากการจัดทำ Value chain ของงานวิจัยของทุกหน่วยงานในแต่ละสาขา

นอกจากนี้ ยังคงมีบางหน่วยงานด้านการวิจัยที่ไม่ได้จัดทำแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานที่แสดงความเชื่อมโยง และถ่ายทอดภารกิจในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัย จากเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติมายังผลลัพธ์ ผลผลิตและกิจกรรมของหน่วยงาน และขาดตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่เชื่อมโยงขึ้นไปยังยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติและเชื่อมโยงลงมาที่ผลผลิตการวิจัยของหน่วยงาน อีกทั้งยังขาดโครงสร้างการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ขาดระบบการติดตามและประเมินผล และขาดการประเมินความคุ้มค่าในลักษณะประสิทธิผลต่อค่าใช้จ่าย (Cost-Effectiveness) รัฐบาลจึงควรกำหนดให้หน่วยงานด้านการวิจัยที่ยังไม่มีแผนกลยุทธ์ด้านการวิจัยจัดทำกลยุทธ์การวิจัย

ของหน่วยงานที่แสดงตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่ชัดเจน และให้หน่วยงานประเมินผลระดับกระทรวงมีบทบาทอย่างแท้จริงในการประเมินผลลัพธ์ของหน่วยงานวิจัยที่อยู่ในสังกัดกระทรวง และกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติร่วมกับสำนักงานประมาณดำเนินการประเมินผลระดับนโยบาย

หน่วยงานผู้ให้ทุนได้ให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยต่อการพิจารณาอุปสรรคและข้อจำกัดในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยที่มีต่อกระบวนการให้ทุนวิจัย การติดตามผลโครงการวิจัย และการประเมินผลการให้ทุนวิจัย จึงควรจัดทำระบบรายงานข้อมูลย้อนกลับของแต่ละผลผลิต ที่เชื่อถือได้ และตรงตามกำหนดเวลารวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลและสารสนเทศกับหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการใช้ข้อมูลจากระบบรายงานข้อมูลย้อนกลับของแต่ละผลผลิตมาพิจารณาและอภิปรายเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานในระหว่างปี และการจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณในปีถัดไป และหน่วยงานขอรับทุนควรกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัดผลผลิตที่แสดงความก้าวหน้าที่เพิ่มขึ้นของผลผลิตแต่ละปีเปรียบเทียบกับผลผลิตสะสมในปีสุดท้ายของแผนกลยุทธ์

คำขอบคุณ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ วช. ที่ให้การสนับสนุนเงินอุดหนุนการวิจัย และสารสนเทศจากฐานข้อมูลเพื่อการประเมินผลครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้แทนของหน่วยงานให้ทุนและจัดการงานวิจัยระดับชาติ ได้แก่ วช. สกว. สวทช. และ สวรส. รวมทั้งมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตลอดจนนักการเมืองภาคส่วนต่าง ๆ และนักวิชาการของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ได้ให้การสนับสนุนการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ ทั้งการเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การให้สัมภาษณ์รายบุคคล และการตอบแบบสอบถาม

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณสรเนตร อารีโสภณพิเชฐ ซึ่งได้มีส่วนช่วยในการจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม คุณพัชรพรรณ อัสวสันติ ซึ่งได้ช่วยในการจัดทำระบบฐานข้อมูลจากแบบสำรวจต่าง ๆ รวมทั้งคุณสุรีย์ สุทธาโรจน์ และคุณศิวพร หาญพิสิฐพงษ์ ซึ่งช่วยประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานประมาณ. 2549. เครื่องมือการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ (PART). <http://www.bb.go.th/>
2. European Foundation for Quality Management. 2003. European Foundation for Quality Management (EFQM). <http://www.efqm.org/>
3. Kaplan, Robert S. and Norton, David P. 2001. The Strategy Focus Organization: How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press.

4. Kaplan, Robert S. and Norton, David P. 2004. Strategy Map: Converting Intangible Assets into Tangible Outcomes. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press.
5. National Institute of Standards and Technology (NIST). 2003. Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA). <http://www.quality.nist.gov/>
6. Niven, Paul R. 2002. Balanced Scorecard Step by Step: Maximizing Performance and Maintaining Results. New York: John Wiley & Sons, Inc..
7. Ten Have, Steven. *et al.* 2003. Key Management Models: The Management Tools and Practices that will improve your Business. London: Prentice Hall.